Edebiyat Dünyası

EDEBİYAT
SANAT
FİKİR
AKTÜALİTE

MEHMET KAPLAN
ORHON M. ARIBURNU
FAHİR ONGER
ZEKİ Ö. DEFNE
MAHMUT KURU
İBRAHİM Z. BURDURLU
HALİM YAĞCIOĞLU
VİLDAN MURAT
ATTİLÂ İLHAN
SABİH ŞENDİL
ÜMİT Y. OĞUZCAN
BEKİR S. KUNT
NİHAT ÇETİN
NECATİ E. KÂHYAOĞLU
CELÂL KEYYALİ
RÜKNETTİN SOYTÜRK
SABAHATTİN HÜSNÜ
DANİŞ BENLİOĞLU
GÜLTEN ÖZOK
MES'UT ÖNEN
İHSAN AHMET
KEMAL DAYAN
TURGUT DEMİRİZ
ÖMER E. CANSEVER
HALİL SAHİLLİ
İLHAN DEMİRASLAN
NECDET KONUK
FERİDUN BUYURMAN
V.s....

SAYI: 2 ● 15 ŞUBAT 1948 ● FİYATI 25 Krş.

BİZE GÖRE

Öyle şeyler oluyordu ki bazan, susup geçemiyoruz. Koca bir makale halinde bahsetmeğe de değmez. Ne yapalım, böyle fıkracıklar halinde dokunmağa mecbur olduk.

HALİT FAHRİ

Bu zatın Son Posta'da, dergimiz hakkında amansız bir yazısı çıktı. İlk tekmenin böyle az - çok şöhret yapmış bir kişiden gelmesi bizi sevindirdi. Ancak yazı eğer bir tenkid yazısı olsaydı, sevincimiz daha fazla olacaktı. Muhakkak dergimizin kusurlu, eksik veya fazla tarafları vardı. Bunların bir kısmı bizce de malum, elde olmıyan sebeplerden... Bir kısmını da eşin, dostun tenkitlerinden öğreniyoruz ki, bunların mümkün olanlarını düzeltmek, tamamlamak amacındayız. Yeter ki tenkid samimi olsun ve samimiyetine bizi inandırsın.

Halit Fahri'nin tenkid (!) yazısı şişirme bir gazete yazısından ileri gidememiş. Yalnı zşişirme olsa gene iyi, uydurma yerleri de var. Bir şeyin tenkidine girişmeden önce o şey üzerinde iyice etüt yapmak gerekmez mi?. Keza bu bir şiirse, hiç olmazsa bir kere baştan aşağı okunur,.. Hayır, Halıt Fahri yazıları ve şiirleri okumağa bile lüzum görmemiş. Her şiirin başından iki mısra almış, tamam.

Halit Fahri kapaktaki imzaları saymış; 28, içerdeki şiirleri saymış: 19. İkisini birbirinden çıkarmış: 9. Salâhattin Batu evvelce şairdi, Karahan ve Çetin Fuzuli ve Haşim'den bahsediyorlar. İki imzanın da şiir kitabı tenkidi var. 5 etti, 4 kaldı.. Demek 4 yazı şiirsiz.. Halit Fahri'nin elinden gelen hesap bu.

Biz ona şu kadar diyelim: Eline yeniden Edebiyat Dünyası'nı alsın. Şiirini saysın, nesirini saysın, çıkarsın, toplasın.. Yeni bulduğu rakamlarla bu defa şiirlerin sondan ikişer mısralarını alıp ikinci bir tenkid yazısı yazsın. Fena mı, böylę bir imzanın yazısı, hele bu kadar uzun olunca, 10-15 kâğıttan aşağı değildir.

DERGİLER

VARLIK:

Varlık'ın Ocak sayısı oldukça değişik bir kadro ile çıktı. Yaşar Nabi'nin iki sayfalık «Din bahsinde hakikat» adlı makalesi bir gazeteye daha çok yaraşırdı.

Ahmet Muhip'in; Külebi, Yağcıoğlu ve Apaydın'ın şiirleri güzeldi. Hünaip'in şiirini daha önce Fikirler'de okumuştuk. « Bir tenkıd üzerine» de Orhan Veli, Cemil Meriç'le adeta gırtlak gırtlağa gelmiş.

Cumalı'nın «Bunlar hep hatıra olacak» adlı hikâyesi cidden güzel. Ancak buna hikâyeden daha başka bir isim vermeli. Yok, ille hikâyedir, deniyorsa, Sait Faik'in «Serbest mevzular» ı neden hikâye değildir? Dranas şiiri şöyle bitiyor:

Oof! hep aynı şey, aynı şey,
aynı şey,
Aynı, aynı, aynı, aynı, aynı.

YİRMİNCİ ASIR:

16 Ocak tarihli Yirminci Asır'da başmakale « Kütleyi seviyelendirmeğe mecburuz» başlığını taşıyordu. Hemen yanında Sabahattin Ali « Milliyetçi Gençlik » e nasihatler vermek istemiş. Âleme doğru yolu göstereceğine kendi o yola gelse ya!. Sabahattin Ali'nin hikâyelerinden ve «Kuyucaklı Yusuf» undan maada tutulur yeri yok. Samim Kocagöz'ün Tanpınar'a açık bir mektubu ve güzel bir de hikâyesi var. Her sayıda ayni köşeyi tutan Cemil Meriç İlim ve Şiir başlıklı bir yazı yazmış. Ayrıca İlhan Berk'in biri tercüme, diğeri telif olmak üzere ikişiiri, Attilâ İlhan, S. Aldanır, Kenan Hayrun ve İ. A. Sarar'ın şiirleri var.

Hayrun'un şiirinden son dört mısraı alıyoruz:

Kendi derdimiz bize yetmiyor
artık,
Uzak bir rüya gibi hatırlıyoruz
Bir zamanlar
Biz de öyle yaşardık.

Bir şey daha: Halit Fahri yazısının altında not şeklinde: «Ayrıca kapağı yok. Anlaşılan ekonomi meselesi..» demiş.. İşte bunu doğru anladığı için Halit Fahri'yi tebrik ediyoruz.

Edebiyat DÜNYASI ★ EDEBİYAT SANAT FİKİR AKTUALİTE

HER AYIN 15 inde
İstanbulda Çıkar

◆

Sahibi ve Yazı İşlerini
fiilen İdare eden
Mehmet AKUZUN

Sekreter :
Sabahattin HÜSNÜ

◆

Adres :
- Posta Kutusu : 445
İstanbul

Not: Her türlü müracaat Sekreter adına yapılmalıdır.

◆

ABONE

Yıllığı	:	250 Krş.
Altıaylığı	:	150 "

◆

Sayı : 2

◆

Gelecek Sayıda :

ZEYNEL İLHAN
MUZAFFER HACIHASANOĞ.
ORHON M. ARIBURNU
BEHÇET NECATİGİL
NAİM TİRALİ
HİKMET DİZDAROĞLU
ERCÜMENT UÇARI
V. S...

ESKİ MAHALLE - YENİ MAHALLE

Mehmet KAPLAN

Ahmet Kudsi Tecer'in Şehir Tiyatrosunda oynanan «Köşebaşı» piyesi, bize eski Türk mahallesinin iyi veya kötü bütün hususiyetlerini ayna gibi gösteren muvaffakiyetli bir eserdir. Bu mahalleyi yeni mahalle ile mukayese etmek içtimaî değişmemizin mahiyetini ve almakta olduğu istikameti tayine yardı medebilir.

Yeni mahalle derken neyi kasdettiğimiği açıklayalım: Bu mahalle büyük şehirlerde, yerli olmayan insanların kurduğu ve ekseriya binaları apartmandan ibaret bir varlıktır.

Eski mahalle ile yenisi arasında ne gibi farklar vardır? Piyes muharririnin pek güzel belirttiği üzere, eski mahalle, binaların ve insanların bir araya gelmesinden mürekkep bir yığın değil, maddî, manevî bütün unsurları birbirlerile ilgili uzvî bir bütündür. Burada bütün insanlar, bütün dertlerile birbirlerine yardım ederler; hiç olmazsa birbirlerini düşünürler. Ölüm, doğum, düğün gibi hâdiseler bütün mahalleyi maddeten ve manen bir araya toplar. Bu mahallede fertlerin şahsî hayatlarının ve ruhlarının dışında müşterek bir hayat ve ruh vardır. Fertler bu müşterek hayat ve ruhun kuvvetle tesiri altındadırlar. Bu mahallede zenaata, mesleğe, bilgiye ve yaşa göre, herkesin tanıdığı bir hiyerarşi görülür. Herkes kendi yerini ve hududunu bilir. Bu mahallenin müşterek bir ahlâkı ve menfaat şuuru vardır. Hasılı bu mahalle, küçük canlı bir bütündür. Ahmet Kudsi Tecerin piyesini okuyanlar veya seyredenler, bu mahallenin karakteri ve hususiyetleri üzerinde derinleşebilirler. Zira muharrir, realiteyi geniş bir kavrayışla incelemekte ve yeniden yaratmağa muvaffak olmuştur.

Şimdi bir de yeni mahalleyi, büyük şehirde, apartmanda oturanların yakından tanıdığı mahalleyi gözden geçirelim: Yeni mahalleyi eskiden ayıran en büyük hususiyet, bir birlik manzarası arzetmekten ziyade uzuvları birbirinden haberdar olmıyan, ekseriya birbirine zıd ve aykırı uzuvlardan mürekkep bir yığın teşkil etmesidir. Bu mahallede her apartman ötekine sımsıkı kapalı olmakla kalmaz; her apartmanda her kat müstakil bir hayata maliktir. Muhtelif katlar arasında elektrik, su, kapı, gürültü vesair meseleler yüzünden daimî bir anlaşmazlık hüküm sürer. Bu mahallede insanlar birbirlerini tanımazlar. Ne ıztırapları, ne neşeleri müşterektir. Herkes kendi hayatını yaşar. Keza bu mahallede hiç bir hiyeraşi yoktur. Çocuk, delikanlı, ihtiyar, kadın, erkek, zengin, fakir, hasta, sağlam... Hiç bir derece ve mertebe gözetilmez. Bu mahallenin müşterek bir heyecanı, müşterek bir düşüncesi ve müşterek bir ahlâkı yoktur. Hâsılı yeni mahalle eski mahallenin uzvî birliğine mukabil tam bir anarşist manzarası arzeder.

Bu iki mahallenin ferdi ve içtimaî hayat bakımından değeri üzerinde durmak lâzımdır. Eski mahalle ferdleri, bütün ıztıraplarına rağmen muhakkak ki, yeni mahalle halkından daha fazla bahtiyardırlar. Çünkü paylaşılan acılar hafifler, neşeler ise çoğalır. Yeni mahalle ferdleri kendi içlerine kapandıklarından ıztırapları ne kadar korkunç ise saadetleri de o derece sönüktür.

Daha mühimmi, eski mahalle adamları hiyeraşi ve içtimaî münasebetler dolayısile sağlam bir karaktere sahiptirler. Alain'in gösterdiği odada karakter ancak içtimaî münasebetler sayesinde teşekkül eder. Zira içtimaî münasebetler bizi şekillendirirler, fizyolojik ve psikolojik vahşiliklerimizi inzibat altına alırlar. Yeni mahallede içtimaî münasebetler çok gevşek ve hattâ bozuk olduğundan, fertler ancak anarşik bir iç hayatı sürebilirler. Müşterek kıymet hükümlerinin, itiyatlara, örf ve âdetlere, müşterek bir ahlâkî inzibata sahip olmayışı, yeni mahalle insanlarını daima kendi fizyolojileri ve psikolojilerile baş başa bırakır. Bundan dolayı onlar ekseriya marazi bir haleti ruhiye içinde yaşarlar. Biraz mübalâğa ile denebilir ki, yeni mahalle insanlarının hemen hepsi klinikl̂ik tiplerdir.

Bu mukayese bizi yeni mahallenin ferdî ve içtimaî hayat bakımından müsbet değerli bir varlık olmadığı neticesine götürüyor. Belki de yanlıyoruz. Belki de bu vakıa bizde henüz Avrupaî biçimde bir yeni mahalle hayatının doğmamış olmasından ileri geliyor. «Avrupaî mahalle» yi yakından tanımadığımızı itıraf ederiz. Denildiğine göre, bu çoğ - yani Avrupa çağı -, fertleri ,eski bağlarından koparak müstakil bir şahsiyet haline getiriyormuş. İhtimal batıda fertleri şahsiyet haline getiren başka kuvvetler vardır. Bizim görüşümüze kalırsa bizdeki haliyle yeni ma-

(Devamı 15 inci sayfada)

VUR BANA

Al eline hançeri
Açılıp açılıp ta vur
Vur bana!.

Bir damla kanım akmaz
Öyle çok kederliyim
Nasıl öldüğüm anlaşılmaz.

Orhon M. ARIBURNU

Hikâyecilik ve Türk hikâyeciliği üzerine notlar

III

Yazan: Fahir ONGER

HİKÂYEMİZİN bir mazisi var mıdır? Bu soruya: 'araştırınca elbet bulunur' gibi zoraki ve behemehal müsbet cevap vermek endişesi taşıyan bir cümleyle karşılık veremeyiz. Bugünkü anlayışımıza en çok yaklaşan hikyeler arasında bir seçme yapmak suretiyle - eserin ve yazarının hakkını yemeden - şu bir kaç ismi yazabiliriz: Sami Paşazade Sezai (Küçük Şeyler) Ebubekir Hazım (Eski Şeyler), Refik Halid (Memleket hikyeleri), Ömer Seyfeddin (kahramanı Efruz Bey olan bir seri)... Hikâyemizin dünkü değerleri sanırım ki bunlardan ibarettir.

CUMHURİYETTEN sonra bir çok edebiyatçılar şöye düşündüler: Hikâyeyi ne için yazmalıyız? Bizi hikâye yazmıya zorlıyan âmil nedir? Hikâye anlatılması gereken şey ne olabilir?

CUMHURİYETE kadar, hikyecilerimiz arasında bu şekilde düşünen kimseler var mıydı? bilmiyorum. İstisna olarak isimlerini ve eserlerini söylediğim kimselerinde mutlaka bu fikirden yola çıktıklarını iddia edemem. Ama büyük çoğunluğun o zamanlar 'Hikâye nasıl yazılmalı? onun güzel ve mükemmel olabilmesi için ne gibi usul ve kaidelere dikkat etmelidir?' diye düşündüklerini bugün arkalarında bıraktıkları yazılardan öğreniyoruz.

MESELENİN ortaya konuşundaki fark, dünle bugünü ayıran anlayışların başkalığını gösterir.

EDEBİYATÇILAR eser yazabilmek fırsatını buldukları müsait zamanlarını milyonların alın terine borçludurlar. Böyle olduğuna göre ortaya koyacakları eserlerin toplum üzerinde hasıl edeceği tesirlerden dolayı sorumlu tutulmaları lâzımdır. Sorumluluğunu idrak eden yazıcı artık eserini neden ötürü yazacağını önceden tayin edecektir.

Yazarın önceden belli bir gayeye yönelmesi, şuurlu ve yapıcı bir edebiyatın doğmasını sağlamıştır.

Realizm, son zamanlarda pek çok gevelenmiş olan bu söz bugünkü hikâyemizin karakterini mi ifade ediyor?.. Bu soruya hiç düşünmeden 'evet.' demek mümkün olabilirdi eğer onu sadece bir konu seçiminden ibaret görenler bulunmasaydı. Halbuki zamanımızda bir çok yazarların memleket, halk, içtimâi yara gibi kelimeleri kullanmakla reaalist edebiyat yaptıkları sanılmaktadır.

Yazarın her şeyden önce olayların mahiyetine sızması, nüfuz etmesi lâzımdır. Bu ilmi bilgi ve metot işidir. Bir soluk önce bahsettiğim konular iyice incelenmiş, tetkik ve tahkik olunmamış ise mücerret bir tasvirden öteye geçemezler. Tecrübe sahibi yazıcılar hikâyenin anketler, röportajlar ve monoğrafi tetkikleriyle hazırlanabileceğini iddia etmişlerdir. Prensip, *insanları ve hadiseleri gerçek yüzleriyle tanımak ve bunları doğru ve sahih olarak* anlatmaktır... *Tahkiki mümkün olmıyan edebiyatın süs eşyasından farkı yoktur...*

XX. *Yüzyıl* dünyasında hikâye artık aristokrat bakiyelerinin ve burjuva güzidelerinin meydana getirdiği *Elit* bir zümrenin gönlünü hoş etmek amacını gütmez. Daha yaygın ve geniş bir mekân içinde yer tutan halkın isteklerine yönelmek gayesini güder.

Bugünkü hikâyemizi temsil eden eserleri okurken köy, kasaba, şehir gibi sosyal yapıların dekoru içinde köylü, kasabalı, şehirli olarak memleket halkının gerçek hayatını yaşıyoruz. Köyden şehre, şehirden köye doğru çıkış ve inişler neticesinde karşılaşan bu insanların münasebetleri ilk defa Genç Nesil edebiyatçılarıyla hikâyemize giriyor.

Bu *Yazarların* hiç birinde büyük hâdiseler ve üstün maceralar yoktur. Onların eserlerinde insan üstü bir yaratığın harikulade serüvenlerini okumak ta kabil değildir. Fakat bu yazılarda her gün rastladığımız ve gördüğümüz ve çok defa hallerinde tetkike değer bir fevkalâdelik bulamadığımız insanların yaşayışlarını, hayat kavgalarını, olaylar karşısındaki davranışlarını sevgilerini ve nefretlerini, sevinç ve üzüntülerini duymaktayız.

(Devamı 15 inci sayfada)

SENİN YANINDA

Senin yanındayken, avuçlarımda,
Suda sabun gibi eriyor zaman.
Ve sanki yağ gibi kayıp gidiyor
Bir balık ellerimin arasından.

Al, yeşil sedefler akıyor ağdan.
Bana râmolmuyor suların sırrı.
Sade bir şeyler var parmaklarında:
Pul pul, pırıl pırıl ve senden ayrı.

Zeki Ömer DEFNE

KAPICININ KIZI

Hadi hazırlan kapıcının kızı
Hadi hazırlan
Nolursun çatma kaşlarını
Nolursun süzme gözlerini
Hadi ver ellerini
Canım, sevdiğim
İstersen bilmediğim
Bir yere götür beni.

Mahmut KURU

SANATÇIYI ÇEKEN ÖZ HAVA

İbrahim Z. BURDURLU

Uzun zamandanberi, bir sanatcının birbirine eş, birbirine yakın temalardan neden zevk aldığını düşünür, dururum. Nasıl düşünmeyeyim? Eserlerini okuduğum birçok sanatcılar, arsında bu fikri destekleyenler artık fazla bir toplamla sonuçlanıyor. Gerek tablolarının motiflerini bir kaynakta birleştirenler olsun, gerek sese ve söz ahenklerini engin bir kültür pınarından seçenler olsun, gerekse şiir gibi, roman gibi eserlerini hep aynı temalardan gelen kudretli etkilerle yazanlar olsun, beni bu nokta üzerinde düşündürmüş oldular.

Evet, bir sanatcının kişisel özeliğini, sanat özelliğini meydana getiren bir takım özel unsurlar var. Var ama, bu unsurların dışında, yâni sanatcıya kendisine has bir sanat yolu çizen büyük, ondan ayrılması mümkün olmayan bir tema kaynağı da var. Yazış, eseri kuruş özelliklerile beraber sanatçı, hep o tema kaynağından aldığı damlaları işliyor. O, birbirine dost olan damlaların kurdukları eserler, teferruat bakımından birbirlerinden ayrılsalar bile bir esas nokta ile birbirlerine dost görünüyorlar. Aynı kökten süren bir ağacın birkaç gövdesi gibi.

Sanatcıyı böyle uzun zaman, hatta bütün eserlerini verdiği zaman boyunca, hep kendine ceken teme kaynağı, öyle bir kudrette ki sanatcı kendinin öz malı olan bu yaratıcı varlıktan kurtulamıyor artık. Bütün düsünceleri, yaratma ağrıları, cileleri hep o kaynaktan gelen verimli serinlikte yoğruluvor. Meyvalar, o kökün esas özelliğini tasıyor, hepsinin ayrı ayrı tadında, benzesen bir unsurun kokusu, lezzeti hâkim oluyor.

Sanatcıyı kendi içinden idare eden, ona kudret,kuvvet ve orijinal bir mahiyet veren bu tema kaynağı bu öz hava, kişisel eserlerin topyekûn bir mahiyet gösterdiğini belirtiyor. Bu kaynağın biraz da kendisi olan sanatcı, hemen her eserinde, aynı temanın filizlerini, hayatı, görüş ve anlayış açısından bize sunuyor. Teferruatların olduğu kadar tam bir hayatın romonını veren, yığın yığın ciltler arasından insanlığın beşerî hasletlerini sıralayıp, anlatan Emile Zola'da bu tema kaynağı gümrah ve bereketlidir. Her romanının dayandığı nokta, hele Macquart'lar serisinin uzun romonlarının aydınlık bulunduğu yer, muhakkak ki böylesi bir temea kaynağıdır. Bu ünlü Fransız yazarı, bir taraftan natüralizm'in esaslarını eserleriyle kurarken, diğer taraftan aynı fikirç çemberinin havasını bütün eserlerine hâkim kılmıştır. Yeni Amerikan edebiyatının canlı bir yazarı olan Pearl S. Buck, «Hak Yolcusu» nun - Babası - ömrünü tükettiği, «Gurbetteki Kadın» ın - Anası - vatan özlemi çeke ceke, bir hayat kavgasına tutulduğu Cin ülkesinden ayrılamıyor. Bu kadın yazarın temealarının kaynağında bir Çin hayat özelliği gümrah bir cağıltı ile akıp duruyor. Bizim değerli Mehmet Akif'imiz ise, dayandığı din kaynağından bir an olsun ayrılmamıştır. İnanclarının sağlam bir mahiyet alarak orijinal kisiliğini yarattığı hava, din havasıdır. Mehmet Akif, yıllarca bu kaynağın, hoş bir zevk veren etkisi icinde, aynı inancın eserlerini vermistir. Bu özelliği Halit Ziya'da, büyük roman ustamızda da buluruz. Cok kisinin burun kıvırarak, «yüksek zümreyi anlatıyor» dedikleri «Mavi Siyah» ve «Aşk-ı Memnu» da kolayca unutulamıyacak olan bir hayat vardır. Halit Ziya romanlarına hâkim olan bu hayat temalarından birçok hikâyelerinde bile ayrılmamış görünür. «Bir Yazın Tarihi» buna tipik bir örnek olur. Örnekleri genişletirsek, Halide Edip Adıvar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu'yu hâtırlamamız gerekir. Abdülhak Şinasi Hisar ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hikâlerinde de bu tema kaynağının belirtisi açıkca görülür. Bir kişilik kazanmış şairlerimizde de aynı özelliği bulmakta gecikmeyiz.

Bu satırları yazmıya yönelten Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun «Varlık» yayınları arasında çıkan «Millî Savaş

(Devamı 14 üncü sayfada)

ONLARIN HİKAYESİ

Yollara dökülmüşler
Kızlı erkekli - gençli ihtiyarlı
Yollara dökülmüşler
Unutmuşlar sanki gülmeyi
Boğaz derdine düşmüşler
Yollara dökülmüşler

O çilli çocuk
Sarı altın başlı
Bir saattir yollardadır.
Alı alına - moru moruna - duman duman
Bir dokunsan eriyecek gibidir yorgunluktan

O kadın
İncecik incecik örgülü
Elleri şerham şerham yarılmış
İmanı gevremiş çamaşır yıkamaktan

O köylü - o köylü
Bereket tüten toprağın başında
Alnının terini seve seve akıtan
Gel - dediğin zaman koşan
Vatan kurtaran kahraman.

Işte bunlar yurdumun efendileri
Dert çeken - çile çeken mertçesine
Ölmesini bilen sınır boyunda
Aslanlar gibi kükriyerek
Erkekçesine.

Halim YAĞCIOĞLU

Zeynel İlhan ve Aylâk

Y. Vildan MURAT

İnce, uzun, kemikli yüzü ve keskin bakışlariyle hatırlıyorum onu. Heyecanlı ve hareketli bir insan. Hayatını parça parça kendi ağzından dinledim. Doğduğu topraklar şimdi bir ateş deryası halinde: Makedonya. Düşman istilâsından altüst olan hayat Kırklarelinde devam ediyor. Sıkıntılar içinde başlayan yeni hayat genç hikâyeciyi yaşına uygun olmayan işlere sürüklemektedir. Cocuk yaşta bir demircinin yanında çıraktır. Sabahtan akşama kadar körük çekiyor. Bir taraftan mektep. Evde yutulan lokmada onun da payı var. O da bir seyler katmış olmak için canını dişine takıp calışıyor. Sonra onu, üç yıl devam eden yeni bir işte görüyoruz. Gazete müvezzi oluyor. Gece yarılarına dek koltuğu altında gazeteler koşuyor. Meyhane, kahvehane ve daha aşağılık yerlere girip çıkıyor. Zeynel İlhan cocukluğun en rahat geçmesi gereken günlerinde hayatın seyri güç tablosuyla karsı karsıya kalmıştır. Etrafını çeviren kisiler: efendiler, köylüler, isciler, bir lokma ekmek derdine düsenlerdir. Hepsiyle burun buruna, hepsiyle nefes nefesedir. Puça dede, Takla, Saban, günün en orijinal parcaları. 3 numaralı ev de Beyoğlu hayatını bir tasralı gözüyle ne de güzel çiziyor. Emin'in acılarına ortak olmamak mümkün değil. Zeynel kahramanlarını hiç zorlatmadan sevdirmesini biliyor.

Genc hikâyeciyi, basılışı ayrı bir hikâye olan AYLAK'ta teknik mükemmeliyetini gelistirmis olarak, ölmez konularla görüyoruz. Ganco, Saf insan, Aylak, insanlar, Kartal, Ölüler adında altı hikâye var kitapta. Orijinal bir de kapak kompozisyonu. Kompozisyonun da kendi tarafından yapıldığını sanıyorum. Zeynel: «Bu kitabım basılırken, diyor, ben Pangaltıda kollarımda sepet limon ve portakal satıyordum.»

AYLAK, 1946 yılında bu şartlar altında verildi.

Zeynel'in hikâyelerinde kuvvetli bir insan sevgisine rastlıyoruz. O kahramanlarına bazan kızıyor, fakat dost elini de onların basları üstünden eksik etmiyor. Onlarla günlük havatında arkadas olan yazar, yapmacık hareketlere sapmadan dostlarını sanatının içine alıyor. Ganço da kafasında bir parça toprak tasıyarak yaşayan, çalışan namuslu bir isçiyle karsı karşıyayız. O insanın büyük hasreti sevgiye ve bir parca toprağa aittir. Kartal'da ve İnsanlar'da gercek sevginin, şefkatin en yükseğini bize duyurmaktadır. Kartal'ın son sözlerini okurken bunları biz söylüyormuşuz gibi oluruz. Saf insan da bir çöpünün endiseleri ne kadar kuvvetli ifade ediliyor. İnsanlar adlı hikâyesinden bir parca okumus olalım: Limanı son ziyaretim on beş gün evvel oldu. Denize bakan yüksekçe evler ,bana biraz daha körelmiş gibi geldiler. Calışanlar eskisinden yorgun ,ezik çehreleriyle karşıma çıktılar. Bakışlarında daima ayni mâna, dudaklarda acı bir istihfaf vardı. Yanık derileri, partal elbiseleri, çarıklariyle bu insanlar, senelerce evvel omuz omuza verdiğim hattâ beraber içlenerek, ayrılır ayrılmaz göz yaşı döktüğüm dostlarımdı. Onları sevmemek elimde mi? Namuslu, temiz, mert insanlar. Fakirler... Fakirlikleri nispetinde namuslu kalan dostlarım. Onları kendimden de çok seviyorum...»

Bugün, Gazi Terbiye Enstitüsü Resim şubesinde son yılını okuyan Zeynel İlhan'ın yakında neşredeceği MEYDAN adlı iktabında daha sağlam ve orijinal hikâyeler bulacağımızı hatırlatırken, genç hikâyeciye sanat yolunda başarılar dilerim.

ARKA SOKAK

Şairim, benim şair gözlerim var.
Bakarım: Ayva rengi bir akşam olmuş.
Denizler, kiremitler pirinç gibi parlak
Yaprakların arasında kirazlar.
Yine çocuk çığlıkları dünyayı tutmuş.
Ve yaslanıp çiçekli penceresine
Bisikletçi'nin oğlu armonik çalar
Sokakta mangal yakan sevgilisine
Belâlı'm off-Kıvılcımlı ve kıvrak.

Sen, bizim arka sokak .
Delikanlı bir kız gibi rüzgâra karşı durmuşsun
Boyunları terli, ayakları çıplak.
Aşıksın. Çapkınsın. Sarhoşsun.
Etsiz, ekmeksiz hayatın sere-serpe..
Şimşek gibi bütün yüzünle birden gülüşün.
Gündüz işe gitmen, gece efkârlanıp içmen.
Ve sırıl-sıklam karakol'dan dönüşün;
Belâlı'm off-Artık yeter be!

Ekim 1947
Attilâ İLHAN

Bu şiir, şairin bugünlerde neşredilecek olan DUVAR isimli kitabından alınmıştır.

YENİ ŞIIR ÜZERINE

Yazan: Sabih ŞENDİL

Bizde yeni bir Nazım Hikmetle başlar. İdeolojisi bir tarafa, Türk şiirine serbesi nazmı sokan bu gerçek şair olmuştur. Ne yazık ki o, sapık ideoloji uğruna kendini ve san'atını feda etmiş bulunuyor.

Bugün yeni şiir çok revaç bulmuştur. Size her biri birer kıymet olan yüzlerce imza sayabilirim.

Fakat hiç şüphesiz bu imzaların çoğu elenerek, iyi eser verebilenler ve san'at çilesi içinde yoğurulan san'atkârlar edebiyat tarihine geçecek, diğerleri semada kayıp giden bir yıldız gibi çarçabuk unutulup gidecektir.

Bugün Orhan Veli, Oktay Rıfat, Melih Cevdet, Salâh Birsel, Rıfat Ilgaz, Fethi Giray, Behçet Necatigil, Necati Cumalı, Cahit Külebi, Hasan Şimşek gibi şairleri yeni şiirin temsilcileri olarak sayabiliriz.

Daha gençler içinde de Attilâ İlhan, Şükran Yurdakul, Mehmet Başaran, Nezih Cansel, Ömer Edip Cansever, Ümit Y. Oğuzcan, Mahmut Kuru gibi imzalar nazarı dikkati çekmekte ve ilerisi için çok ümit verici olarak görünmektedirler.

Her yeni şey tuhaf karşılanır. Bu sade bizde değil, bütün dünyada böyledir.

Meselâ bugün şiirlerile bütün dünyanın alâkasını üzerine toplayan fransız modernistlerinden PAUL ELUARD'la da bir zamanlar alay edilmişti. Fakat o yılmadı, san'atini kabul ettirmek için çalıştı ve muvaffak oldu. Okuyucularımız onu dilimize çeviren güzel şiirleriyle çok iyi tanırlar. Hele şu şiiri bir şaheser değil de nedir?

«Kapılar tutulmuş neylersin,
Neylersin içerde kalmışız,
Yollar kesilmiş,
Şehir yenilmiş neylersin,
Açlıktır başlamış
Elde silâh kalmamış neylersin,
Neylersin karanlıkta bastırmış
Sevişmezsin de neylersin?»

Bizim genç şairlerde ilk zamanlar da müthiş alaya alınmıştı. Bilen, bilmeyen, san'attan anlayan, anlamayan mütemadiyen kendilerine çatıyor, vezinsiz kafiyesiz şiir olmayacağını bangır bangır bağırıyorlardı.

Bunlar şiiri şekilden ibaret sanan kimselerdi.

Hiç şüphesiz yeni şiirin de bir çok kusurları var. Bunu inkâr etmiyoruz. Çünkü o daha arayış devresindedir. Şaheserini henüz vermemiştir.

Fakat beğenmeyenler hep sakat noktaları dillerine doluyorlar. Birazda iyi taraflarından bahsetseler ya...

Orhan Veli «Eskiler alıyorum» diye başlıyan şiiri (!) yazmakla çok büyük bir hata etmiştir. Ama bunu yazdı diye diğer şiirlerini de inkâr etmek lâzım gelmez ki...

Gemiler geçer rüyalarında.
Allı pullu gemiler damların üzerinden.

Ben zavallı,
Ben yıllardır denize hasret,
Bakar bakar ağlarım,
Hâtırlarım ilk görüşümü dünyayı
Bir midye kabuğunun aralığından
Suların yeşili göklerin mavisi,
Lâpinaların en harelisi..
Hâlâ tuzlu akar kanım,
Midyelerin kestiği yerden.»

Demesini bilen bir kimse elbette ki bir kıymet taşır. Herkes istediğini söylemekte serbesttir. İsteyen beğenir, istemeyen beğenmez.

Değerli münekkit Nurullah Ataç'ın dediği gibi:

«Kimsenin beğenisine karışılmaz...»

Fakat şu malumdur ki, istikbâl *«Sen Türkiye kadar aydınlık ve güzelsin.»* demesini bilen Cahit Külebi gibi yeni şairlerin ve çağdaşlarınındır.

KAVAK YELLERİ

Şöyle beş on gündür bir tuhaf oldum!
Ne bakışım bakış, ne gözlerim göz,
Yaşadığımdan bihaber vücudüm!..

Saçlarım bile yabancı geliyor,
Eskiden böyle alnıma düşmezdi..
Şimdi her şey bana acı geliyor.

Ansızın başkalaştım;
Öyle bir tavrım var ki!
Şu ayaklar, şu eller
Benim değilmiş sanki!..

Ah! Başımın içi darmadağınık!
Sonra, eğlenmek gülmek şöyle dursun
Yemeden içmeden kesildim artık.

Geceleri de uyku tutmaz oldu,
Bir düşünce bir efkârdır gidiyor;
Neredeyse saçlarım bembeyaz oldu.

Düşünüyorum bir zaman,
Ben de bulut buluttum,
Şimdi neşe ne gezer
Gülmesini unuttum.

Çoğu günler içiyor, içiyorum,
Yine de bazı anlarım oluyor;
Şen, avare kendimden geçiyorum.

Tenhada geziyorum bazıları
Ya ölesiye kederli, perişan
Ya dudağımda hüzün şarkıları.

Ne desem boş, velhasıl
Üzerinde başımın,
Kavak yeli esiyor,
Yirmi iki yaşımın.

Ümit Y. OĞUZCAN

YELKENLİ

II

Mevsim daha cömerd eskisinden,
Bu yıl daha mavi sular;
Geçer bir masal gibi üstümüzden
Rüzgârla kol kola bulutlar.

Dolsun, boşalsın rüzgârlarla yelkenin,
Altın mavi, üstün mavi alabildiğine!
Kimbilir hangi sabahlar bekliyor seni?
Ne bir yamaç, ne bir dal bölemez düşünceni.

Bir yanda dalgaların sesi, bir yanda rüzgârın;
Dudaklarında yepyeni şarkıların,
En körpe şafaklarda güzelleşir.
Şarkılarda yaşar eski ömrümüz.
Güneş bu mavi sularda erir,
Erir bu mavi sularda yıldızlar,
Akşam başka, sabah başka
renklerle oynaşır rüzgâr.

Gözlerin sabahlarla dolu gel,
Bu mavilikte en güzel düşünceler.
Şarkılar daha bizim eskisinden;
Zaman ihtiyarlatmadan geçer.

Nihat ÇETİN

LOKANTACININ KIZI

Bana inat olsun diye
Tarama saçlarını
Aynaya geçme,
Yüzüme bakma öyle,
Sana tebessüm ettim diye
Ellerini çıkarma bulaşıktan.
Ben halden anlarım güzelim.
Sen kırıntılar içinde dahi olsan
Hizmetçi olmadığını bilirim.
Üzülme yemeği çabuk yediğim için
Şimdi ben bir başka sevda peşindeyim
Akşam üstü yine gelirim.

Necati Enez KÂHYAOĞLU

HAYAT

Gözlerimizde kaçıncı arzu
Kaçıncı mevsim
Ve takvim yaprakarında
Ömür dolusu hatıralar.

Celâl KEYYALİ

HİKÂYE:

HERGÜNKÜ

Ali Namığın şirketten aldığı maaştan gayrı beş paralık bir geliri yoktur. Yâni tam manasile, bir «dar gelirli» dir. Kira evinde oturur. Fakat evi otuz dokuzdan evvel tuttuğu için, aylık kirası 12 liradır. Kirasına göre, âdeta bedava sayılır. Bu yüzden alt katta oturan ev sahibiyle aralarında az hır gür olmadı. Ev sahibi, emekli bir ziraat memuru, «herifi taciz eder, kaçırırım, yeni gelecek kiracıdan bin lira hava parası alırım» ümidiyle Ali Namığa etmediği kalmadı. Suç tasnileri, iftiralar ,evi tahrip iddiaları.. Neler neler.. Fakat Ali Namık gürültüye papuç bırakacak adam değildir. Bütün bu iddiaların, isnatların, ihbarların üstesinden geldi. Şimdi aynı evde, yine aynı kira ile oturmaktadır. (Tabiî yüzde yirmi zammı veriyor, o başka..) Kiraların düşük zamanı ev sahibiyle canciğer ahbaplarken, hattâ geceleri birbirlerine gidip gelirlerken, şimdi araları dehşetli açılmıştır. O kadar ki, ay başları kirayı Ali Namık ev sahibinin eline vermez. (Zaten verse de öbürü almaz ya!.) Parayı alt kattaki ev sahibine posta ile yollar.

Ali Namık evlidir. Kürklü bir karısı, - zamanemizde kürksüz karıyı evde tutmağa imkân yoktur -, bir de beş yaşlarında kadar bir oğlu vardır. Karısı «nazeninim» cinsinden, çıtı pıtı, ufak tefek, yirmi yedi yaşında, fakat yaşını hiç göstermiyen bir kadındır. Kocasına bağlı, sadık gibi görünürse de, onunla tam da anlaşmış değildir. Evde asık suratlı, neşesiz, her şeyden şikâyetçi bir hali vardır. Bazan yemeği ocakta unutup yakar, ama, dudağının ruju eksik olmaz. Gözlerinde başkalariyle gönül eğlendirmek için fırsat kollıyan bir ifade okunur. Vebali ev sahiplerinin boynuna, gûya kadının bu neviden maceraları da varmış!..

Ali Namık, dokuz seneden beri evli oldukları için, karısını, eh, şöyle böyle sever. Fakat oğluna delicesine düşkündür. Tabii oğludur, ne kadar düşse, sevse yeridir, ama, hiç bir babada da bu derecesi görülmemiştir. Denilebilir ki, Ali Namık, kalbinin bütün sevme kabiliyetini bu oğlana vermiştir. Oğlunun en ufak bir arzusu için, katlanmıyacağı fedakârlık yoktur. Her akşam eve bir paket çikolata ile gelir. Hele bir getirmesin.. Yumurcak basar yaygarayı.. Kıyametleri koparır. Babasını minicik elleriytokatlar, ayaklarile bacaklarını tekmeler. Küser, yerlere yatar. Yetiştirebildiği yere kadar, babasının üstüne başına tükürür. Çok defa Ali Namık, çocuğun bu hallerine dayanamayıp, yorgun argın, ters yüzü dönerek, bakkaldan bir çikolata almağa mecbur olur. O zaman oğlanın keyfi yerine gelir. Bir yandan çikolatayı atıştırırken, öbür yandan, çikolata bulaşığı dudaklariyle babasını şapur şupur öper. Ali Namık bundan çok hoşlanır. Çocuklar büyüklerin zaaflarını hissetmekte âdeta deha sahibi oldukları ve bundan son haddine kadar istifade cihetini asla ihmal etmedikleri için, Ali Namığın oğlu da bu kaideye uyarak, her gün ahkâmını arttırır ve babasının tepesine bindikçe biner. Epeydir, iş çikolata ile de halledilemez olmuştur. Oyuncak at, üç tekerlekli bisiklet, mantar tabancası, saçma tüfeği gibi, bir dar gelirli bütçesi için hakikaten ağır sayılacak istekler de almış yürümüştür. Ali Namık hiç birine hayır diyemez. Ne yapar, ne eder, meselâ oyuncak atı satan mağazanın sahibini tanıyan birini arayıp bulmağa kaalkar. Şirketteki arkadaşlarından birinin halazadesinin Deniz Yollarında çalıştığını, onun da Hocapaşa maliyesinde bir memuru tanıdığını, o memurun da mağazanın sahibiyle tanıştığını öğrenerek, bu yollardan, tavsiye ve iltimaslardan faydalanarak, bir miktar tenzilâtla, yahut veresiyeye veya taksitle razı edip o atı satın alır, eve büyük bir neş'e içinde getirir. Fakat oğlan arkasından başka bir şey tutturur. Şımarık mı şıma-

İNSANLARDAN BİRİ

Yazan: Bekir Sıtkı KUNT

rık, yüzsüz mü yüzsüzdür. Bu hallerine göre, bari sevimlice bir çocuk olsa.. Ne gezer!. Sıska, koca kafalı, yetmişlik ihtiyar suratlı, yalnız çenesinde bir sakalı eksik!..

Oğlanın bütün, kahrı babasınadır. Annesinden bucak bucak kaçar. Çünkü babası evde yokken, annesi en ufak bir huysuzluğunu bahane ederek, oğlunu adam akıllı pataklar. Oğlan annesinden o kadar yılgın ki, babası eve gelince, annesinden dayak yediğini bile söyliyemez.

Ali Namık, musikiyi de sever. Evine radyo alamamıştır, ama eski bir kemanı vardır. Bu keman zaman zaman oğlu tarafından müsadere edilip teli meli koparılır, bir kenara atılır. Tatil günleri, Ali Namık kemanını tamir eder, telini takar, yayını düzeltir ve pencerenin kenarına oturup birkaç parça çalar. Bunlar şuradan buradan işitip havasını kaptığı bir takım piyasa şarkılarıdır. Zaten nota bilmez. Fakat kendisinde fevkalâde bir musiki istidadı vehmeder. Kör olası talihim, der, fırsatını bulup musiki ile meşgul olamadım, böyle yarım yamalak kaldım.

Kemanla oğlunu da eğlendirir. Yayı tellere bir tuhaf sürterek, horoz, kedi, köpek sesleri çıkarır.

***

Ali Namık, bir sabah vazifesinin başına geldiği zaman, arkadaşlarında bir fevkalâdelik sezdi. Öğleye doğru, beş memurla birlikte kendisinin de, işine son verildiğini tebliğ ettiler. Çıkarılan memurlara, işlemiş gündeliklerinden başka, on beş günlük tazminat veriyorlardı.

Ali Namığın dünya başına yıkılmış gibi oldu. Yüreğinde bir kesiklik, dizlerinde dermansızlık hissetti. Ağzı kupkuruydu. Gözleri yanıyordu. İşinde bırakılan arkadaşlarına baktı. Onlar huzur ve emniyet içinde, işleriyle uğraşıyorlar, öteye beriye gidiyorlar, bir takım muameleli kâğıtlarla müdürün odasına girip çıkıyorlar, masalarına dönüp oturuyorlardı. Hiç birinde eski, (evet daha şimdiden eski), kapı yoldaşlarına karşı ufak bir alâka görülmüyordu. Hattâ, denilebilir ki, hepsinde kayrılmış, alakonulmuş, bu suretle, âdeta beğenilmiş olmak hissinden nefret ediyordu.

Vezneden eline verilen 96 lira ile şirketin kapısından çıkıp sokaklardaki kalabalığa karıştı. Böyle iş saatinde dışarıda serbest dolaşmak tuhafına gidiyordu. Bir az evvel ayrıldığı şirket binası, ona çok eski bir mazide, yahut rüyada görülmüş gibi, uzak, müphem, hayali geliyordu. Sonra birden, her şeyini, çalıştığı odayı, masasını, duvardaki levhayı, kapılarını, merdivenlerini, pek yakın, bütün teferrüatına kadar, sanki hâlâ içindeymiş gibi, hatırlıyordu.

Kafasında, şimdi ne yapması lâzım geldiği hakkında, en ufak bir düşünce yoktu. Cebindeki para bazan ona hiç bitmiyecekmiş gibi çok geliyor, bazan da bunun bir hiç olduğunu düşünmekten kendisini alamıyordu.

Avare avare yürüyerek, köprüyü geçip Eminönüne geldi. Oradan yavaş yavaş, Mahmutpaşaya çıktı. Etrafını, dükkânları, işportacıları, uzaktan uzağa seyretti. Kapalıçarşıya girdi. Dükkânlarının önünde durup birbiriyle şakalaşan esnafı, gidip gelenleri, alış veriş edenleri, bu hep işi yolunda insanları garip bir kızgınlıkla gözden geçirdi. Sonra Beyazıda çıktı. Ne zamanlardır, buralara gelmemişti. Bir muhallebiciye girdi, bir sütlâç yedi.

Farkında olmadan vakit geçmiş, akşam olmuştu. Ali Namık eve dönmek zamanının geldiğini anladı. Şimdiye kadar karısını

(Devamı 14 üncü sayfada)

ESKİ EV

I

Eski çatın altında,
Bir odam vardı benim.
Benimle yatardı hep ,
Yer yatağında, kardeşim.
Yatma zamanı
Görülür kaybolurdu babamın başı
Kapı aralığından
Ve arkasından..
Ninni söylerdi yağmur.

Rüknettin SOYTÜRK

MÜMKÜN MÜ?

Yasak etti sevdiceğim,
Ne adını anacağım,
Ne yüzünü göreceğim.
Sevgim de,
Sözüm de,
Kalacak hep içimde..

Mümkün mü a dostlar, mümkün mü?

Sevgi kabında,
Söz kitabında,
Kalabilir mi?

Gözüm görmeden,
Elim yazmadan
Durabilir mi?

Kalb titremeden,
İnsan sevmeden
Olabilir mi?

Sabahattin HÜSNÜ

İHTİYARLIK

Artık
Dolaşamıyorum bu şehirde
Gün doğuncaya kadar
Seyredemiyorum son vapurun kalkışını
Sokak fenerlerinin sönüşünü
Teker
Teker
Parklarda uyuyamıyorum
Geceleri kapalı odamda
Yatamıyorum açık pencereyle
Ve sarhoş olamıyorum
Eskisi gibi
Artık günler
Öyle kısaldı ki..

A. Daniş BENLİOĞLU

SERSERİ ve HÜLYASI

O'Henry'den çeviren *Gülten ÖZOK*

Soapy, Madison meydanındaki sıranın üzerinde kıpırdandı. Ne vakit yaban kazları gece yarılarına kadar bağırır, kürk mantolu kadınlar kocalarına cilve yapar ve ne vakit Soapy parktaki sıranın üzerinde kıpırdanırsa, kışın yakın olduğunu anlayabilirsiniz.

Kucağına ölü bir yaprak düstü. Bu kuru yaprak ayazın «kart viziti» dir Mamafih, ayaz Madison meydanı serserilerine pek müşfik davranır: zira senelik ziyaretini yapmadan evvel, muhakkak onlara ihtarda bulunur: «Sokak Palas» ın uşağı olan şimal rüzgârına, o civarda oturanların hazırlığa baslamaları için, dört caddenin de bu kösesinde ilân etmesini söyler.

Soapy gelen soğuğa karşı bir çare aramak için harekete gecmek zamanının geldiğini idrak etti - ondan dolayı - sıranın üzerinde kıpırdanıp duruyordu.

Soapy'nin kıs uykusu hakkındaki emelleri pek yüksek değildi. Öyle Akdeniz seyahatleri, güneşli cenup seması veya Vezüv körfezinde yelken gezintileri aklına pek gelmezdi. Onun can attığı şu üc ayı hapishanede gecirmekti. Fırtınadan, ayazdan azâde, üc ay emin yatacak bir yer; yiyecek icecek ve samimi arkadaslar, Soapy'e arzu edilecek yegâne seyler gibi geliyordu.

Senelerdir misafirperver Blackwell hapishanesi kıslık köskü olmustu. Nasıl memleketlisi talihli New-Yorklular Palm Beach veya Riviera'ya bilet alırlarsa, Soapy de hapishaneye yıllık ziyaretini yapmak icin mütevazi hazırlıklara baslardı. İste artık vakit gelmisti. Gecen aksam, eski meydandaki çesmenin yanında, sırasının üzerinde yatarken, ceketinin ici, bacakları ve kucağına koyduğu üc pazar gazetesi bile soğuğu tutmamıstı - bundan - hapishane gözünde tütüyordu. «Sehrin fakirlerine Muavenet» adı altında yapılan yardımlardan nefret ederdi. Ona göre kanun insaniyetten daha cömerttir. Vakıa yatacak yer, yiyecek icecek veren belediye veya Hayır cemiyetlerine ait bir sürü müesseseler vardır ama, böyle yardım fikirleri onun gururuna dokunur. İnsaniyet nâmına size verilen bir seyi parayla olmazsa minnetle ödersiniz. Nasıl Caesar'ın bir Brutus'u varsa, her yatağın da bir sükran borcu, her okka ekmeğin hususi bir sorgusu vardır. Bundan dolayı, sert kaideleri olduğu halde bir «gentleman» in sahsi islerine karısmayan kanunun misafiri olmak daha evlâdır.

Hapishaneye gitmeyi kafasına koyan Soapy, arzusuna erismek icin harekete giristi. Bunun icin bir sürü basit yollar vardır. En iyisi lüks bir lokantada mükellef bir yemek yemek ve sonra meteliksizliği itiraf edip, sessiz sedasız polise teslim olmaktır. Hâkim isin geri kalan kısmını halleder.

(Devamı 12 inci sayfada)

DUYUŞLAR

— I —

İnsan deli olur bu gidişle..
Yalnız kalırsın
Hayallerin hücumu...
Dolu dolu durur
Yatağım, masam, sobam;
Birşeyler saklıyormuş gibi
Boş duvarların genişliği

★

İnsan deli olur bu gidişle..
Sokağa çıkarsın
Yalnızlığını haykıran çocukların sesi,
Bir şey yapamayışın verdiği
İç sıkıntısı sarar.
Tramvaylarda düşünen;
Duraklarda bekleşen;
İtişen
İnsanlar.
Ya sevgilim,
Onu hiç mi düşünmem sanki?
Aradabir aklımdan geçer.
Üzülürüm yine
Halimi bilmediğine.

★

İçime büyük şeyler dolar
Şehre bir tepeden baktığım zaman.
Binaların arasında,
Damların altında,
Kaynaşma,
Şehir içine kapanmış...
Sonra gök,
Alabildiğine açılmış...
Ve aklıma gelir birden
Âlemde dünyamızın bile
Bir hiç olduğu.

Mes'ut ÖNEN

Sanatçının Payı Didinmek

İhsan AHMET

Yaşıyan kişi, yaşamayı seven kişidir. Sanatçılar bu lâfa göre yaşıyamaz. Sevmez mi onlar yaşamayı? Sözlerine, seslerine ,renk, çizgi ve hacim eserlerine bakarsan severler. Hem de çok severler. Ama; değil... Söylemek, çizmek, hacimlendirmek başka; sevmek gene başka. Öyle ise yalan mı söylüyor hayat sever sanatçılar? Yalan da söylemiyorlar bir bakıma. Zira «Hayat» sevilmeye, çıldırasıya, kahrolasıya sevilmeğe değer. Öyle ise söyleyişleri belirtişleri yalan değil. Ama hakikaten seven kişi yaşar da.. Bunlar ise sadece özlemini çekiyorlar. Ah! diyorlar, söyledir yaşamak; böyledir yaşamak. Biz de şöyle olsak ,böyle olsak. Demek ki şu türlü veya bu türlü değiller. Daha doğrusu huzur içinde değiller.

Sözün gelişine göre şu en son noktada saçmalamış olmamız gerek. Zira şimdi şu arapsaçı dünyada huzur içinde olan var mı ki, sanatçılar da öyle olsun istiyelim. Ama hayır, bu rahatsızlık başka türlü.

Sanatçı alabildiğine hür kişidir. Alabildiğine de insansever. Bunlardan gayrı vasıflarla hakikî sanatçı olamaz. Ama bu özelliklerinden hiç birine de istedikleri gibi erişemezler. İşi neresinden tutsalar, tariz.. Ne yönden lâf etseler dır, dır edilir. Eh, gel de rahatsız olma. Yani, yeryüzünde tek sanatçı yoktur ki, hayatı bir anlayışsız, bir şuursuz güruhun küfürbazlığı ile cehennem azabına dönmüş olmasın. Gene de kahraman kişilerdir. Metelik vermeden yaşarlar. Hiç umursamadan hayatı severler ,insanları severler, dünyayı severler. Değil hiddete kapılıp muarızlarına cevap vermek tükürmezler bile..

Sanatçı yaşamaz dedik. Yanlış bir deyiş. Bu lâf; nefes almaz ,yemez ,içmez hayal ederek ömür tüketir demek olmamalı, Hani nasıl söylemeli. Bir lâfımız vardır: «Mürüvvetini görmek..» İşte, sanatçı o mürüvveti göremez. Sanatçı bir toplumun puslasıdır. Yani toplum meselelerinde iktidar mekanizmasının yüklendiği sorumluluğun aynını sanatçı da kendi kendine yüklenmiştir. Bu yüzden sanatçının ödevi bir noktaya ulaşmak, bir mevkie erişmek, şöyle büyümek falan değil, toplumunu belki kendinden çok sonraki nesillerin bile göremiyeceği ferahlı, rahat bir duruma ulaştırmak için bu çabalama olur. Sanatçı bu iyi, bu hayırlı devrenin özlemini söyler işte.. Yani sanatçı hayatseverdir derken, olagelmiş rastgele düzenlenmiş şartların sınıfladığı bir hayatın nemelâzımcı şakşakçısı olmadığını kastediyoruz. Bunun içindir ki, ona; biraz da bahtsız bir fedaî gözü ile bakmaktayız.

Çoğunlukla, hakikî sanatçının kaderi, devrinin adamı olamamak, vaktinde anlaşılamamak olmuştur. Zira tarihin her devrinde hakikî sanatçı zamanının alışılagelmiş bozuk düzen anlayışlarını yıkmaya savaşmış, toplumuna daha ileri daha olgun bir atmosfer getirmeye yeltenmiştir. Ve yine her zaman bu tip sanatçının karşısına kişizadenin zevk ve menfaatlerine hizmet eden muhafazakâr sanatçı, irtica ve fikir kalpazanları çıkmıştır. Her fırsatta yere serilmis, lekelenmiş, çoğu defa haklarını müdafaa ettiği habersiz ,idraksiz toplum adına afaroz edilmiştir. Tarih sahifelerinde bu bahtsız kahramanların binlercesine rastlıyoruz.

Yaşamayı seven kişi yaşıyan kişidir. Belki doğru. Ama hakikî sanatçının payı sadece didinmek, didişmek, belki de toplumu adına eriyip kaybolmaktır.

İŞİNDEN DÖNEN ADAM

Ben, işinden dönen adam
Ben, akşamın bu saatinde
Köprüdeki binlerce insandan biri!
Büyük şehrin sevgisi yüreğinde,
Hayat tezgâhında tecrübe gören!
Akşamüstü Köprü başkadır;
İşinden dönen insanlarla doludur.
Vapurların düdükleri yorgun öter.
Yorgun bakışlıdır bütün insanlar...

Bu saatte
Ayni yol üzerindeyiz;
Başımızda ayni gök insanlarım!
Ayni havayı teneffüs ediyoruz
Ayni rüzgâra veriyoruz yüzümüzü.
Çok kere hepimizin hayatını düşündüğüm olmuştur;
Çok kere, kendimi Boğaz'da oturur farzedip
İskele'ye saptığım,
Karım bekler diye acele ettiğim...

Akşamüstü Haliç güzeldir,
Akşamüstü makina gibi işler şehir!
Ben işinden dönen adam,
Ben akşamın bu saatinde;
Köprüdeki binlerce insandan biri
Her gün böyle dönerim bekâr odama.

Kemal DAYAN

KIRILAN YÜZÜK

Bir vadide serinde
Değirmen çarkı döner.
Yarim orada idi
Şimdi yok ondan eser

Sadık kalırım diye
Söz verdi ve bir yüzük
Bu bölündü ikiye
Sadık çıkmadı küçük

Çalgıcı olmam gerek
Dere tepeyi aşsam
Şarkılar söliyerek
Kapı kapı dolaşsam

Bir süvari olarak
Kanlı cenklere girmek
Ateşe karşı yatmak
Bana bu sükût gerek

Duyarsam değirmeni
Karışır her cins istek
Giydiğim gün kefeni
Birden sükût gelecek.

Joseph von Eichendorff' den
Turgut DEMİRİZ

Renkli Elbiseler

Düşmüş zavallı kızcağız, düşmüş bir kere.
Öyle ayrı ayrı insanlarla dost her akşam;
Kimi taşralı, kimi Beyoğlunda kibar delikanlılar.
Kiminle hemşeri önce, kiminle arkadaş gibi.
Her akşam rengârenk elbiseleriyle,
Geçer gider karanlık sokaklardan yorgun-argın
Kalbini açmış bütün rasgeldiği erkeklere...

***

Besbelli sonu, çıkmıyacak bu hayatın,
Dudaklarında her zaman başka türlü bir gülümseme,
Gün günden solar çehresi,
Çöker vücudu,
Kadere alışmış insanların haliyle..

***

Geçer gider serüvenli hayatı zamanla,
Yaz meyvalarının ömrü kadar
Konuşması bile yabancı gelir insana,
Ürpertmez erkekleri artık o çılgınca kahkahaları
O rengârenk elbiseleriyle sevilmez artık.
Düşmüş zavallı, kızcağız, düşmüş bir kere,
Geçer gider karanlık sokaklardan yorgun-argın;
Kalbini açmış bütün rasgeldiği erkeklere...

Ö Edip CANSEVER

Kayıkçı

Gece denize perdeler çekti
Deniz duruldu, gümbürdemez oldu.
Gök yüzüne yayıldı tül bulutlar
Ardında ay ışığı pırıldaşır
Göz kırpar.

Kayıkçıya bak kıyıya gelmiş,
Bırakmış kayığı kürekleri uyuya kalmış
Denizde büyüleyen sükûtun var,
Al elimi eline gidelim
Kayıkçıyı uyandıralım

Silkin kayıkçı, at üzerinden uykunu
Ona gözlerinin doyacağı zaman geldi
İndir bizimle kayığı çek en gine
Söylesene bize, güzel derler sesine
«Ruhların sarhoşluğunu»

Raif HURİ'den — Halil SAHİLLİ

Serseri ve Hülyası

(Baştarafı 10 uncu sayfada)

Sıradan kalktı, meydandan uzaklaştı ve Broadway'le 5 inci sokağın birbirine paralel uzandığı sahildeki asfalttan yürüdü. Broadway'de, her akşam üzüm, ipekböceği ve protoplaşmanın en nadide mahsullerinin toplandığı pırıl pırıl gazinonun önünde durdu.

Ceketinin en alt düğmesinden yukarda kalan kısmı için, Soapy'nin kendisine itimadı vardı. Traş olmuştu: ceketi düzgün ve hele «Hindi Bayramında» bir misyoner kadının hediye ettiği papyon boyunbağı pek güzeldi. Eğer bir de lokantadaki masaya erisebilse, sonsuz muvaffakiyet onun olacaktı. Vücudunun masanın dışında kalan kısmı garsonda şüphe uyandıramazdı. Kızarmış bir av ördeği doğrusu tam da istediği şeydi, hele bir şişe Chaflis ve sonra Camembert, bir alafranga kahve bir de püro olursa... Bir dolar püro için kâfi gelirdi. Esasen yekûn da lokanta idaresinin hıncını mucip olacak kadar yüksek olmıyacaktı; ama ziyafet kışlık göçü boyunca kendisini tok ve mes'ut tutmağa kâfi gelecekti.

Fakat daha restorandan içeri adımını atarken, baş garsonun gözü liğme liğme olmuş pantolonu ve patlak ayakkabılarına takıldı. Derhal kuvvetli iki el onu döndürdü ve sessizce kaldırıma bırakarak, av ördeğinin getireceği mes'ut neticeye mani oldu.

Soapy Broadway'den ayrıldı: can attığı hapishaneye galiba zevk-ü sefa yoluyla giremiyecekti; duvarları aşmak için başka yol bulmak lâzımdı.

6 ıncı sokağın bir köşesinde, ışıkları ve süslü vitrinile bir züccaciyeci dükkânı göze çarpıyordu. Yerden irice bir taş alarak camdan içeri fırlattı. Gürültüyü duyanlar, basta polis olmak üzere köşeyi döndüler. Soapy ise elleri cebinde yerinden kımıldamadan duruyordu: parlak maden düğmeleri görünce içi rahatladı.

Polis heyecanla sordu: «Bunu yapan nerede?»

Soapy: «Bu işi benim yapmış olacağım hiç aklınıza gelmiyor mu?» diye istihzasız, samimiyetle, nasıl insan iyi bir haberi karşılarsa, öyle sordu.

Polisin aklına, onun bunu yapanı bildiği bile gelmedi; zira vitrin camı parçalayan adamlar kanunun uzuvlarile ahbaplık için durmaz, tabanları yağlayıp kaçarlar. Sopasını kaldırıp, kiranı aramak için diğerlerini takibe koyuldu. Soapy'de iki muvaffakiyetsizliğin kalbine verdiği sıkıntıyla serseri serseri dolaşmağa başladı.

Sokağın karşı tarafında pek gösterissiz bir lokanta vardı. Büyük miğde ve mütevazi cüzdanların karın doyurmak için gidebileceği bir yer. Tabak çanağı kaba, havası ağır, çorbası sulu ve örtüleri tülbent gibiydi.. Hiç düşünmeden yırtık pırtık ayakkabıları ve parampare pantolonuyla içeri daldı ve bir masaya oturdu. Biftek, börek, gözleme ve torta yedi. Ondan sonra gar-

sona bir tek kuruşla bile ulfet peyda etmiş olmadığını itiraf etti.

Sonra, «Hadi ,git bir polis çağır, benim gibi bir beyefendiyi bekletme.» dedi. Kıpkırmızı gözlü, kızgın bir garson, «Sana polis molis yok. Hey!.. Coni!» diye arkadaşını çağırdı. İkisi onu kulaklarından tuttukları gibi kaldırımın üzerine yere fırlattılar. Soapy yavaş yavaş kalktı ve elbisesinin tozlarını silkti. Yakalanmak artık tatlı bir rüya gibi gelmeğe başladı - hapishane pek uzak görünüyordu. Biraz ötede, serbetçinin önünde duran polis gülümsedi ve yürüdü gitti.

Yeniden sulanmağa cesaret toplamak için beş sokak gezmesi lâzım geldi. Bu sefer fırsat kendini başka türlü gösterdi. Mütevazi fakat hoş giyinmiş genç bir kadın, bir camekânın önünde hokka ve traş taslarını seyrediyordu. Bir metre ötede de aksi suratlı bir polis direğe dayanmış duruyordu.

Soapy sulu serseri rolünü oynamağa karar verdi. Avının kibarlık ve şıklığı vazifeşinas polisin yakınlığı, artık sevgili polis sopasını kolunun üzerinde his edeceği ve kışlık yerininde hazır olacağına inanmağa sevk etti.

Soapy misyoner kadının vermiş olduğu kravatı düzeltti, kısa kolluklarını çekiştirdi, şapkasını can alıcı bir şekilde iğdi ve genç kadına sokuldu. Göz kırptı, birden öksürüğü tuttu, gülümsedi, sırıttı; velhasıl, sulu serserinin cür'etkâr ve iğrenç tavırlarını merasimle takındı. Göz ucuyla polisin kendisine dikkatle baktığını gördü. Genç kadın bir iki adım uzaklaştı ve gözlerini traş taslarına dikti.

Soapy cür'etle yanına yaklaştı ve şapkasını çıkardı, «Ah.. Bedelia... Bana refakat etmezmisiniz?»

Polis hâlâ bakıyordu. Sulandığı kadın bir parmağını kımıldatsa, Sopay artık kışlık köşküne yollanacaktı. Daha şimdiden polis merkezinin uyuşturucu sıcaklığını hisseder gibi oluyordu. Genç kadın ona dönerek elini uzattı, kolundan yakladı ve, Tabii Mike, eğer bana bir bardak bira ikram edersen...» diye neş'eyle cevap verdi. «Seninle daha evvel konuşurdum ama polis bakıyordu.»

Arsız, sırnaşık kadın koluna yapışmış, bir karış suratlı polisin önünden geçti. Sanki onu hürriyete mahkûm etmişlerdi.

Öteki köşeyi dönerken yanındakinden zorla kurtulup, koşmağa başladı. Ayazda kürklü kadınlar, paltolu erkekler neş'eyle yürüyorlardı. Birdenbire Sopay'e müthiş bir sihirle tevkif edilmeğe muafiyet kesbetmiş olduğu korkusu geldi. Bunun düşüncesi bile onu allak bullak etti; fakat muazzam bir tiyatro binasının önünde duran polisi görünce içi ferahladı; birden aklına «sui hareket» tecrübe etme kgeldi.

Kaldırımın üzerinde bağıra çağıra, sarhoş nâraları atmağa başladı; dans etti, sesiyle yeri göğü inletti.

Polis sopasını parmağının etrafında döndürdü; sonra arkasını Soapy'e dönerek yanındakine: «Yale gençlerinden biri Hartford kollejlilerine yutturdukları martavalları tes'it ediyor, olmalı; gürültülü fakat zararsız. Bunlara karışmamak için emir aldık.»

Ümitsiz bir halde Soapy işe yaramıyan tecrübesinden vazgeçti.

Hiç bir polis ona elini sürmiyecek miydi? Hayalinde hapishane ona erişilmez bir cennet gibi geliyordu. İliklerine kadar işleyen soğuk rüzgâra karşı ince ceketini düğmeledi.

Bir tütüncü dükkânında, temiz kıyafetli bir adamın askılı lâmbadan sigarasını yaktığını gördü; adam içeri girerken ipekli şemsiyesini kapının yanında bırakmıştı. Soapy de içeri girdi, şemsiyeyi aldı ve yavaşça dışarı çıktı. Adam alelâcele onun arkasından dışarı fırladı.

Hırsla, «Affedersiniz, o benim şemsiyem» dedi.

Soapy küstah tavırlarına biraz da istihza ilâvesile:

(Devamı 16 ncı sayfada)

ÇEMBERLİTAŞ ŞİİRİ

Biz iyi insanlardanız Çemberlitaş
Derdimiz yok fakirliğimizden başka
Öyle büyük büyük isteklerimiz de yok.
Hem daha yeni tutuluyorz aşka
Derdimiz yok fakirliğimizden başka

Sen hiç âşık olmadın mı Çemberlitaş?
Sen hiçte mi âşık olmadın ömründe?
Durağında bu kadar bekliyen olur
Böyle bin kadar geçen olur da günde
Sen hiçte mi âşık olmadın ömründe.

Beni ço kkozkutuyorsun Çemberlitaş.
Türbeler mahallesi misin böyle sen?
Bir yanı ahret olmuşsun bir yanı dünya
Öyle günahlarımız da yok ama, nede?.
Türbeler mahallesi misin böyle sen?

Bu şiiri sana yazdım Çemberlitaş
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair.
Akşamları başbaşa kalırız yine
Yine mektupların adresine gelir.
Ne bilirsem söyledim dostluğa dair..

İlhan DEMİRARSLAN

DÜNYA — İNSANLIK

Bir menzil üzre: dağlarda ulumaları canavarların
Siyah gecelerde uğultular: derya dalgalarından
Rüzgârlar ki konuşur insanlık adına: uğursuz..
Yanık kokulu topraklarında harabelerin.
Kara haberler kara kanatlarınd kuşların: sonsuz..

Anaların paçavralaşmış memelerinde sübyan dişleri..

Tarihler yazılır kirli tenlerine kadınların..
Görülmemiş tesellisiz geceler dünya yollarında.
Tozdan tıkanan ciğerlerin kanlı nefesleri.

Bir masal, bir yalan da olsa Tanrı boyu saadet..
Ölümle cenkleşenlerin cennetler rüyalarında.

Necdet KONUK

Eegeliye

Gülüşlerin tatlı, yüzün pembe
Saçların siyah, sarı..
Ben İstanbul çocuğu
Sen ovaların kızı.
Rüzgârın koparamadığı,
Zevkin ve kederin yaprağı.
İncirin iyisi, üzümün tatlısı
Sen Egenin, sen ovaların kızı!
Büyük ve Küçük Menderes, Gediz
Nasıl akar?
Üzümler damlarda nasıl kurur
Ve incir yeşillenir dallarda?
Anlat.
Birazda k endinden;
Sökük ayaklarından, yırtık ellerinden
Bahset.
Ben de anlatacağım sana
Medeniyet ağrılarını,
Selâm, selâmlar,
Boğaziçinde başlayıp
Ege kıyılarında sona eren dalgalar kadar.

Feridun BUYURMAN

Her günkü insanlardan biri

(Baştarafı 8 inci sayfada)

ve oğlunu düşünmemek için, aklından hep başka şeyler geçirmişti. Fakat eve dönmek zamanı gelince, bunlar birden zihnine hücum ettiler. Karısına ne diyecekti. Hiç istemediği halde, karısının altın bileziklerini düşündü. Fakat ondan bu müşkül zamanlarında bir yardım bekliyebilir miydi. Kadının küserek, annesinin yanına gitmiyeceği ne malûm?..

Vapura bindi. Hava kararmıştı. Vapur, İstanbulu duman içinde, yanmış lâmbaları ve ufuklarındaki minareleriyle geride bırakarak, iskeleden ayrıldı.

Tabii yeniden bir iş bulacaktı. Dünyada bir bu şirket kalmadı ya.. Cebindeki para bitinceye kadar, nasıl olsa bir işe yerleşirdi. Arkadaşları vardı. Tanıdıkları vardı. Hayır, işsiz kalmasına imkân yoktu. Bunları düşünürken içinde bir nevi hafiflik rahatlık hissetti.

Fakat aynı zamanda, bu iş bulmanın, o kadar kolay bir şey olmadığını, istemiyerek, aklından geçirdi. Gazeteler, bir yer için, üç beş yüz kişinin birden müracaat ettiğini yazmıyorlar mıydı. Aylarca şuraya buraya git gel.. Bu gün yarın diye seni atlatsınlar... Buna nasıl katlanacaktı. Aylarca işsiz ve parasız kalmak.. Ev sahibi, kirayı alamayınca, tabii hemen protestoyu çekecekti. Belki karısını kaybedecekti. Oğluna nasıl meram anlatacaktı. Oğlu, her halde şimdi kapıda çikolatayı bekliyor, olmalıydı.

Ali Namığın kafası allak bullak oldu. Vapur Kadıköyüne yaklaştıkça, içini kasavet basıyordu. Evine gitmeği bir türlü canı istemiyordu. Ama, çaresiz gidecekti.

Evde işinden çıkarıldığından bahsetmemeğe karar verdi. Karısını şimdiden telâşlandırmağa sebep yok.. Yarın sabah, yine erkenden şirkete gidiyormuş gibi, erkenden çıkardı. Nasıl olsa bir iş bulurdu. Ama kimden, nereden, nasıl?..

Vapurdan çıkanların kalabalığı, iskele meydanından muhtelif istikametteki yollara doğru dağılırken, o da kendi evinin yolunu tuttu. Yine bir paket çikolata almayı unutmadı.

Evinin bulunduğu sokağa saptığı zaman, akşamın esmer havası içinde, kapılarının önüne çömelerek kocalarını ve baablarını bekliyen kadınlar ve çocuklar gördü. Bakkalın camekânında ekmekler diziliydi. Yorgancının dükkânında pembe atlastan bir yorgan asılıydı. Cıvar sokaklardan tahancılarla yoğurtçuların sesleri geliyordu.

Çok defalar olduğu gibi, susuz çeşmenin önünde mahallenin kör dilencisiyle karşılaştı. Kör dilenci bozuk kaldırımları, ayaklariyle dikkatle yoklıyarak yürüyordu. Çenesinin altına kıstırdığı kemanından muztarip, hazin sesler yükseliyordu. Bu kör dilenciye, şimdiye kadar nedense hiç dikkat etmemişti.

Kör çalgıcının yanına yaklaştığı zaman, bir sokak fenerinin altında durup baktı. Bu genç bir adamdı. Gözleri kurumuş böcekler gibi, sönüktü. Yüzünü kumral, çayır gibi taze bir sakal çerçeveliyordu. Bu yüz, bir eski gravüre benziyordu.

Ali Namık, bilinemez, niçin, ilk defa olarak, kör dilenciye şiddetle acıdı. Ona karşı derin bir yakınlık, şefkat ve merhamet duydu. Ve yine bilinemez, niçin, evindeki kendi kemanını hatırladı.

Sanatçıyı çeken öz hava

(Baştarafı 5 inci sayfada)

Hikâyeleri» kitabı oldu. Gerçekten bizim Yakup Kadride insanı kendi içinde düşündüren bir tema kaynağı var. Öyle bir kaynak ki yukarıda açıklamıya çalıştığımız özelliği, belirli olarak bize gösteriyor. Millî Savaş Hikâyelerinin hepsinin birden bizim gönlümüze, kin hislerimize, gururumuza cepheden bir selâm verişi var ki bu tipik jest unutulacak kadar kolay bir haket değildir. «Yaban» da, «Ankara» da, «Ergenekon» da, «Atatürk» te hâkim olan bu tema kaynağı bu hikâyelerde canlı bir hareketle bize sanatcının öz havasını gösteriyor. Savaş günlerini görerek yaşayan bu yazarın kendisine hâkim olan o görüş ve gözlemleri, hemen her eserinde buluyoruz. Geçirdiğimiz hayatımız pahasına mal olan kurtuluş savaşının, böyle hareketli olarak yazılmasında bu öz havayı elbette ki elle tutulur şekilde bulacağız.

Sanatcıyı çeken bu öz havanın sanatcıda meydana getirdiği kişilik, artık onun kendi anlamındaki adını meydana getiriyor. «Yazış özeliği» ve «üslûp» kelimelerinin ikisinin birden anlatmıya çalıştığı bu öz,ellik, sanatcının, bir nevi, kendisinin ifadesi oluyor. «Millî Savaş Hikâyeleri» nin yazılış havasını, bu hikâyelerin nasil bir ruh durumunun mahsulü olduklarını, birer birer birer incelemek suretiyle anlıyabiliriz. Bu suretle de Yakup Kadri'ye hâkim olan tema kaynağının asıl bünyesi meydana çıkar. Bu da, Yaban, Ankara, Ergenekon gibi eser-

HİKÂYECİLİK VE TÜRK HİKÂYECİLİĞİ ÜZERİNE NOTLAR

(*Baştarafı 4 üncü sayfada*)

Çağdaş edebiyatın en büyük hikâyecilerinden biri, Maksim Gorki şu veciz cümlesiyle bize anladığımız manadaki *Realizm* in bir tarifini veriyor: «Realizm denildiği zaman insanların ve onların hayat şartlarının hiç süslenmeden olduğu gibi tasviri anlaşılır.»

Gorki'nin bu sözü, yukarki vasıfları benimseyen, modern hikâyeciliğimizin «Evamir-i aşere» sine ilk madde olarak girmiştir. Diğer dokuz maddeyi merak edenlere hemen haber vereyim ki öteki emirler tarifteki birinci kelimenin tekrarından ibarettir.

Bugünkü hikâyecilerimiz *insan*'ı hiç bir şekilde idealize etmiyerek' onu iyi ve kötü, yüksek ve düşük, inanmış ve inanmamış, muhteşem ve sefil bütün tezatlariyle yani tam*insan* halile göz önüne koymaktadırlar.

Fahir ONGER

---

lerle kök birliği meydana getiren bir fikri hazırlamıştır. Şimdi, Millî Savaş Hikayelerinden bazı örnekler okuyarak aynı temeyi işleyen muhtelif hikâye parçalarını görelim:

«— Hazır olun bakalım, kolları sıvayın, kendi elimle dağıtacağım... Ona göre yapın... diyordu. Hacı Arif Efendi, taarruzumuzun başladığını sez diği günden son güne kadar güveyi gireceği saati bekleyen bir delikanlı gibi yerinde duramadı; gözüne uyku girmedi. Yerli hıristiyanlar işlerini bırakmışlar, dükkânlarını kapamışlar, akın akın şehri terkedip gidiyorlardı. Düşman kumandanı kasaba ile köylerin irtibatını kestirmiş ve bütün müslümanları evlerine kapamıştı. Belediye reisiyle, müddeiumumi ve eşraftan birkaç kişi tevkif edildi. Biçare Arif Efendi de bunlar arasında idi. Fakat o, hiç endişeye düşmeyordu; bu zulmün muvakkat olduğunu biliyordu. Netekim çok zaman geçmedi; bir sabah süvarilerimizin şehre girdikleri işitildi ve Hacı Arif Efendi'nin mahpus bulunduğu karakolun kapıları kendiliğinden açılıverdi. Lâkin Hacı Arif Efendi sokağa çıktığı zaman etrafında kendisiyle hapsedilenlerden başka kimseyi göremeri. Şehir, korkunç bir tenhalık içindeydi ve uzaktan uzağa silâh sesleri işitiliyordu» (Sa: 11).

«— Ah dime efendi; son umudum burada idi. Dün akşam, ben bir yıldır kocamı arıyorum. Ödemişten çıktığı gündenberi uğramadığım kasaba, uğramadığım şehir, kapınaklamadığım köy kalmadı; hiçbir kimse bana onun ne olduğunu nereye gittiğini söylemedi. Adı sanı da pek belli bir adamdı; hele bizim taraflarda onu tanımayan yoktur. Bir zamanlar nalbant Ahmet'in adı Ödemiş'in içinde çın çın çınladı. Hak selamet versin; pek heybetli; pek cesurdu. Bizim kasabanın delikanlıları arasında onun dayağını yimemiş bir tek kişi yoktur; evelallah; herkes önünde tir tir titr erdi. Bunun için bir adı da Pehlivan Ahmet'tir. Efendi, bizim taraflardan geçtiniz ise mutlak işitmişsinizdir; Pehlivan Ahmet... Pehlivan Ahmet.» (Sa: 45)

Bu, bir kitap içinden almış olduğumuz örneklerde bile, aynı temenin hâkim olduğunu görüyoruz. Kurtuluş savaşı yıllarının husule getirdiği muazzam olaylar karşısında Yakup Kadri'nin görüşlerinden meydana gelen hâtıra hafızası, hâlâ o günlerin heyecanını taşıyor. Bu sebeple de eserlrinin mihverini veya ikinci üçüncü derecede kalan kısımlarını hep bu olayların ruhi etkilerinden alıyor. Biz, buna sanatcıyı çeken öz hava diyoruz. Sanatcı artık kendisini bu şahsiyet haline gelmiş olan öz havadan ayıramıyor. Tamamiyle onun malı oluyor. Her eserinden o havadan gerçek bir iz, gerçek bir canlı ruh bulmak mükün oluyor.

Eski mahalle - Yeni mahalle

(*Baş tarafı 3 cü sayfada*)

halle, insanları şahsiyet haline getirmek şöyle dursun, bilâkis bozuyor ve yıkıyor. Şunu da ilâve etmek lâzım gelir ki, yeni mahallenin ileride içtimaî hayatımızda oynayacağı büyük rolü kestirmeğe imkân yoktur. Çünkü hâlâ Türkiye, büyük kütlesi itibarile eski mahalle hayatını yaşıyor ve Türkiyeyi idare edenler eski mahalleden yetişmiş insanlardır.

Yeni mahalleyi daha yakından tetkike ihtiyacımız var. Piyes muharrirlerimiz, romancılarımız ve içtimaiyatçılarımız bize yeni mahalleyi bütün meselelerile tantırlarsa onun hakkında daha müsbet, belki de daha ümitli neticelere varabiliriz.

Serseri ve Hülyası

(Baştarafı 10 uncu sayfada)

«Ya, öyle mi? Öyleyse neye bir polis çağırmıyorsun? İşte şemsiyeni aldım; güya seninmiş? Hadi neye bekliyorsun, köşede bir tane var.»

Şemsiyenin sahibi yumuşamağa başladı. Soapy de onu taklit etti. Fakat talihinin yine kendine yardım etmiyeceği içine geldi. Polis merakla ikisini süzüyordu.

Adam, «Tabîî, şey, hep böyle yanlışlıklar olur; eğer sizin şemsiyenizse, beni affediniz; bu sabahleyin bir lokantada bulmuştum. Eğer kendinizin olduğuna eminseniz, İnşallah....

Soapy küstahça: «Tabiî benim, dedi.

Adam mağlûp yürüdü gitti. Polis de uzun boylu sarışın bir kadının yaklaşan bir otomobilin önünden geçmesine yardım etmek için uzaklaştı.

Soapy tamiratla harabeye dönmüş bir sokaktan doğuya doğru yürüdü. Hırsla elindeki şemsiyeyi bir çukura fırlattı. Kendi kendine, bütün miğfer giyen ve sopa taşıyan adamlara küfretmeğe başladı. Ellerine düşmek istediğinden ona, sanki hiç kusur yapmıyan bir kral gibi bakmağa başlamışlardı.

Nihayet Soapy gürültü patırdı ve aydınlığın daha az olduğu doğu tarafındaki caddelerden birine geldi. Oradan Madison meydanına doğru yollandı; zira bir park sırası da olsa, insanda bir yuva temayülü vardır.

Fevkalâde sâkin bir köşede Soapy birden durakladı. Burada eski, acaip kuleli bir kilise vardı. Mor boyalı pencerelerden birinden hafif bir ışık sızıyordu. Muhakkak organist, gelecek pazar âyininde mabaretinden emin olmak için, parmaklarını tuşlar üzerinde dolaştırıyor olmalıydı. Zira Soapy'nin kulaklarına tatlı bir müzik sesi geldi ve âdeta onu demir parmaklıkların önüne çiviledi.

Gökte parlak ve sâkin bir mehtap vardı; gelip geçen pek azdı. Serçeler uykulu uykulu saçaklarda ötüyorlardı. Bütün bu manzarada bir köy kilisesi havası vardı. Organistin çaldığı ilâhi ise sanki Soapy'i bağlamıştı - hayatında anneler, güller, emeller, arkadaşlar, temiz düşünceler ve yakınlık gibi şeyler olduğu vakitler onu çok iyi bilirdi.

Kafasının o anda çabuk müteessir olacak bir durumda olmasile, eski kilise havasının yarattığı tesirlerin birleşmesi Soapy'nin ruhunda ani ve fevkalâde bir değişiklik yaptı. İçine düşdüğü bataklığı, kötü günler, boş istekler, ölmüş ümitler, mahvolmuş irade ve hayatını teşkil eden bayağı şeyleri korkuyla hatırından geçirdi.

Ve derhal kalbi bu yeni haleti ruhiyeye titriyerek mukabele etti. Ani ve kuvvetli bir içgüdü kötü talihile mücadele etmesi için onu teşvik ediyordu. Kendisini bu bataklıktan kurtaracaktı; kendisini adam edecekti; benliğini sarmış olan kötü ruhu yenecekti. Daha henüz vakit vardı. Nisbeten genç sayılırdı; eski heves ve emellerini tekrar canlandıracak ve hiç yorulmadan onları takip edecekti. O deri nve tatlı org nağmeleri içinde bir ihtilâl yaratmışlardı. Yarın hemen gürültülü iş mahallerinden birine gidip iş bulacaktı. Zaten bir kürk ithalâtçısı, bir vakitler ona şoförlük teklif etmişti. Yarın hemen onu bulup bir iş isteyecekti. Bu dünyada bir şey olacaktı.

Soapy koluna bir el dokunduğunu hissetti. Kafasını çevirince bir polisin ablâk yüzüyle karşılaştı.

Polis, «Ne arıyorsun burada?» diye sordu.

Soapy cevap verdi: «Hiç!..»

Polis «Gel bakalım öyleyse,» dedi.

Ertesi sabah karakolda komiser, «Üç ay hapis» dedi.

İstanbulda Ülkü Basımevinde basılmıştır.